

THỰC TRẠNG RÈN LUYỆN NĂNG LỰC HỢP TÁC TRONG DẠY HỌC SINH HỌC Ở MỘT SỐ TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG MIỀN TÂY TỈNH NGHỆ AN

Đào Thị Bích Hằng
Trường THPT Mường Quạ, huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An
Email: daobichhang1789@gmail.com

Tóm tắt: Bài viết khảo sát thực trạng rèn luyện năng lực hợp tác trong dạy học Sinh học tại một số trường THPT miền Tây tỉnh Nghệ An. Kết quả điều tra cho thấy việc sử dụng các phương pháp và biện pháp dạy học nhằm phát triển năng lực hợp tác còn hạn chế. Từ đó, bài viết nhấn mạnh sự cần thiết phải tăng cường rèn luyện năng lực hợp tác cho học sinh thông qua đổi mới phương pháp dạy học.

Từ khóa: Năng lực hợp tác; dạy học Sinh học; học sinh THPT; Nghệ An.

CURRENT SITUATION OF DEVELOPING COOPERATION COMPETENCE IN BIOLOGY TEACHING AT SOME HIGH SCHOOLS IN THE WESTERN REGION OF NGHE AN PROVINCE

Dao Thi Bich Hang
Muong Qua High School, Con Cuong District, Nghe An Province
Email: daobichhang1789@gmail.com

Abstract: This paper investigates the current situation of developing cooperation competence in Biology teaching at several high schools in the western region of Nghe An province. The survey results reveal that the application of teaching methods and strategies aimed at fostering cooperation competence remains limited. Consequently, the paper emphasizes the necessity of enhancing the development of cooperation competence among students through innovation in teaching methods.

Keywords: Cooperation competence; Biology teaching; high school students; Nghe An.

Nhận bài: 22/04/2025

Phản biện: 20/05/2025

Duyệt đăng: 25/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, chúng ta đang hội nhập quốc tế một cách mạnh mẽ. Hòa chung với xu thế đó đang đặt ra cho ngành giáo dục nước ta một nhiệm vụ hết sức nặng nề, đó là đào tạo một lớp người có đủ phẩm chất và năng lực để cung cấp nguồn nhân lực tham gia phát triển kinh tế, văn hoá xã hội một cách bền vững.

Trong quá trình dạy học theo chương trình giáo dục phổ thông mới nói chung và chương trình giáo dục phổ thông môn Sinh học nói riêng có rất nhiều năng lực và phẩm chất cần được hình thành cho học sinh. Một trong những năng lực được xác định là cốt lõi cần phải hình thành cho học sinh là năng lực hợp tác.

Năng lực hợp tác là một trong những năng lực cốt lõi đã được xây dựng cho chương trình sau năm 2018 của bộ Giáo dục và Đào tạo. Bởi vì, hợp tác là một trong những năng lực không thể thiếu giúp cho người học thành công trong học tập và trong cuộc sống hiện tại cũng như trong tương lai.

Thực tiễn dạy học Sinh học ở trường phổ thông nói chung và bậc trung học phổ thông nói riêng vẫn đang nặng về trang bị kiến thức, chưa chú trọng đúng mức việc phát triển các năng lực cho người học, trong đó có năng lực hợp tác, vì vậy trong thời gian tới, năng lực này cần được quan tâm

phát triển một cách thường xuyên trong các giờ học trên lớp để góp phần hình thành phẩm chất và năng lực một cách toàn diện cho người học.

Để có cơ sở để đưa ra các cách thức rèn luyện năng lực hợp tác cho học sinh trong quá trình dạy học Sinh học ở trường phổ thông chúng ta cần có đánh giá một cách nghiêm túc thực trạng việc rèn luyện năng lực hợp tác trong dạy học ở trường trung học phổ thông hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng rèn luyện năng lực hợp tác trong dạy học Sinh học ở một số trường Trung học phổ thông miền tây tỉnh Nghệ An

Để tìm hiểu về thực trạng rèn luyện năng lực hợp tác cho HS trong dạy học sinh học, chúng tôi đã tiến hành điều tra trên 32 giáo viên dạy môn sinh các trường THPT tại tỉnh Nghệ An (thời gian điều tra: 4/2024): THPT Mường Quạ, THPT Con Cuông, THPT Tương Dương 1, THPT Tương Dương 2 và THPT Kỳ Sơn, đồng thời điều tra về hiểu biết của 83 HS lớp 10 thuộc trường THPT Mường Quạ về năng lực hợp tác và nhu cầu được rèn luyện năng lực hợp tác trong quá trình học tập.

Kết quả điều tra được thể hiện trong các số liệu sau đây:

2.1.1. Các phương pháp dạy học được sử dụng

Bảng 1. Kết quả điều tra về mức độ sử dụng các PPDH của GV khi dạy chương II-Cấu trúc của tế bào

TT	Phương pháp dạy học	Mức độ sử dụng									
		Rất thường xuyên		Không thường xuyên		Thỉnh thoảng		Hiếm khi		Chưa bao giờ	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Dạy học theo góc	4	12,5	12	37,5	14	43,75	2	6,25	0	0
2	Giải quyết vấn đề	8	25	8	25	10	31,25	6	18,75	0	0
3	Vấn đáp	19	59,4	5	15,6	6	18,75	2	6,25	0	0
4	Dự án	0	0	17	53,1	11	34,4	3	9,4	1	3,1
5	Thuyết trình	15	46,9	7	21,9	6	18,7	4	12,5	0	0
6	Dạy học hợp tác	0	0	3	9,4	5	15,6	11	34,4	13	40,6

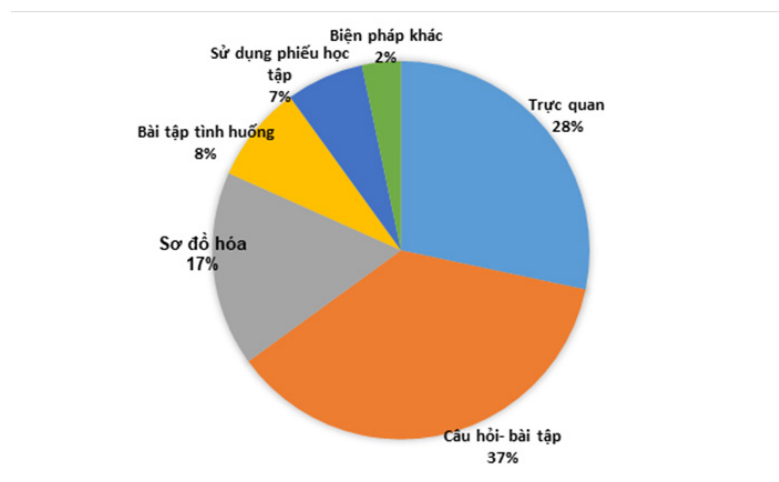
Kết quả cho thấy các phương pháp chủ yếu được sử dụng để giảng dạy chương “Cấu trúc tế bào” chủ yếu vẫn là các phương pháp truyền thống như: thuyết trình, vấn đáp và giải quyết vấn đề. Các phương pháp còn lại, trong đó có phương

pháp dạy học dạy học hợp tác vẫn đang chiếm tỉ lệ nhỏ và thường chỉ được sử dụng trong các giờ thao giảng là chủ yếu

2.1.2. Kết quả điều tra sử dụng các biện pháp dạy học để dạy học chương “Cấu trúc tế bào”, sinh học 10

Bảng 2. Kết quả điều tra sử dụng các biện pháp dạy học để dạy học chương “Cấu trúc tế bào”, sinh học 10

TT	Các biện pháp dạy học	Kết quả	
		Số lượng	Tỉ lệ %
1.	Trực quan	17	28,33%
2.	Câu hỏi-bài tập	22	36,67%
3.	Sơ đồ hóa	10	16,67%
4.	Bài tập tình huống	5	8,33%
5.	Sử dụng phiếu học tập	4	6,67%
6.	Biện pháp khác	2	3,33%

Hình 1. Kết quả điều tra sử dụng các biện pháp dạy học để dạy học chương “Cấu trúc tế bào”, sinh học 10

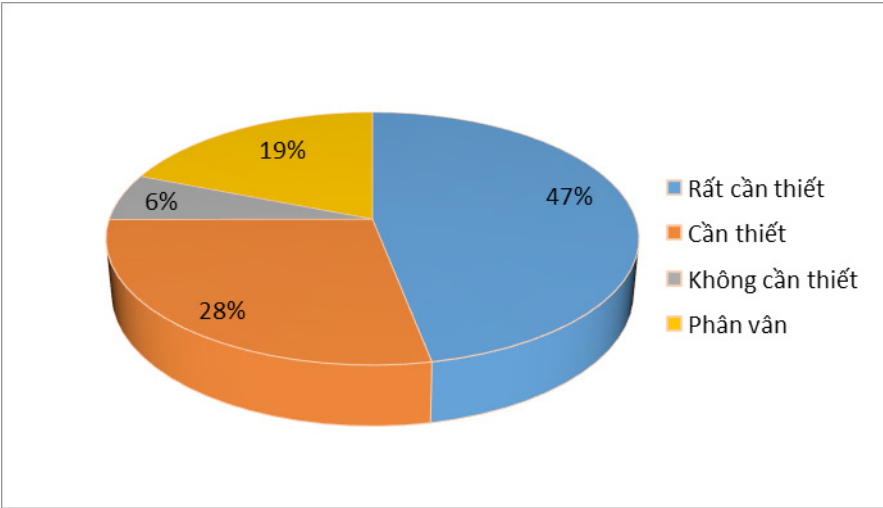
Kết quả điều tra cho thấy các biện pháp như trực quan, sử dụng câu hỏi- bài tập được sử dụng phổ biến, biện pháp sử dụng phiếu học tập chỉ

chiếm 6,67% trong các biện pháp được sử dụng

2.1.3. Điều tra về nhận thức của giáo viên về việc rèn luyện năng lực hợp tác

Bảng 3. Điều tra về quan điểm của GV về việc rèn luyện năng lực hợp tác cho HS

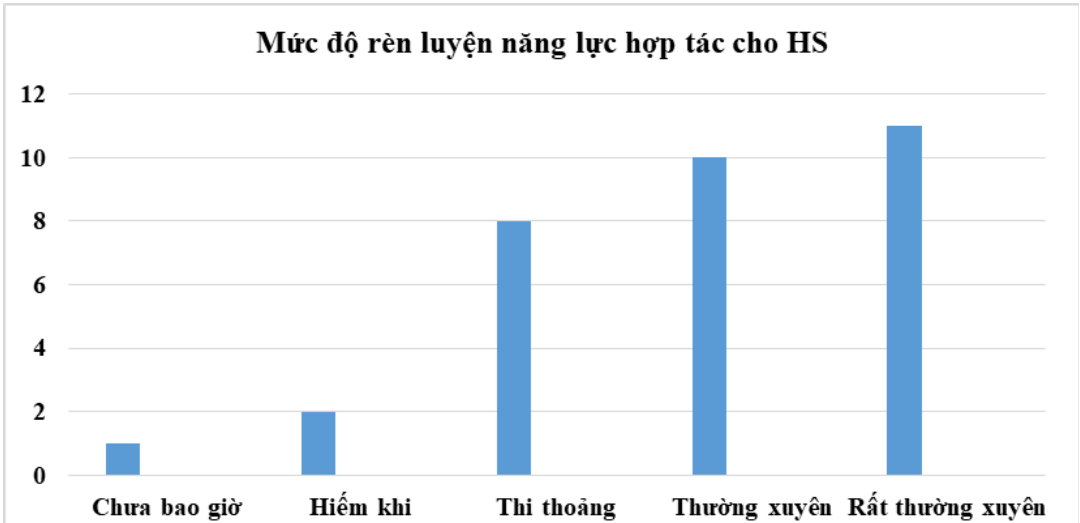
TT	Mức độ sử dụng	Chú trọng rèn luyện năng lực hợp tác trong dạy HS học THPT	
		Số lượng	%
1	Rất cần thiết	15	46,875
2	Cần thiết	9	28,125
3	Không cần thiết	2	6,25
4	Phân vân	6	18,75

Hình 2. Quan điểm của GV về việc rèn luyện năng lực hợp tác cho HS qua phần “Cấu trúc của tế bào”

Bảng 3. Điều tra về quan điểm của GV về việc rèn luyện năng lực hợp tác cho HS

TT	Mức độ sử dụng	Chú trọng rèn luyện năng lực hợp tác trong dạy HS học THPT	
		Số lượng	%
1	Chưa bao giờ	1	3,125
2	Hiếm khi	2	6,25
3	Thi thoảng	8	25
4	Thường xuyên	10	31,25
5	Rất thường xuyên	11	34,375

Bảng 5. Kết quả điều tra mức độ sử dụng các hình thức dạy học để rèn luyện năng lực hợp tác

TT	Các khâu trong quá trình dạy học	Mức độ sử dụng									
		Rất thường xuyên		Không thường xuyên		Thỉnh thoảng		Hiếm khi		Chưa bao giờ	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Hướng dẫn HS học hợp tác có hỗ trợ của công nghệ thông tin	20	62,5	7	21,9	0	0	5	15,6	0	0
2	Kiểm tra, đánh giá kết quả chung của nhóm	13	6,25	6	50	1	9,4	8	15,6	4	18,75
3	Giáo dục nhu cầu, thái độ tích cực của học sinh về học hợp tác và rèn luyện kỹ năng học hợp tác	0	0	16	50	4	12,5	7	21,9	5	15,6
4	Sử dụng phương pháp dạy học theo dự án	0	0	13	40,63	2	6,25	8	25	9	28,12
5	Thiết kế nhiệm vụ học tập để rèn luyện kỹ năng học hợp tác (sử dụng phiếu học tập)	1	3,1	14	43,8	1	3,1	8	25	8	25
6	Dạy học hợp tác	0	0	3	9,4	5	15,6	11	34,4	13	40,6

2.1.4. Điều tra về nhận thức và mong muốn của HS về việc rèn luyện năng lực hợp tác

Điều tra trên 83 học sinh lớp 10 thuộc 2 lớp 10A và 10B thì có 66/83 đã có nhận thức đúng về vai trò của năng lực hợp tác, có 17 em(20,48%) nghĩ rằng năng lực này làm mất bản sắc cá nhân của các thành viên trong nhóm và gây mâu thuẫn cho các thành viên trong nhóm. Như vậy, nhìn chung HS đã ý thức được vai trò tích cực của năng lực hợp tác. 79,52% HS được hỏi đều đã nhận thức đúng về năng lực hợp tác và cho rằng năng lực hợp tác rất quan trọng trong quá trình học tập và đời sống.

III. KẾT LUẬN

Qua kết quả điều tra trên đối tượng giáo viên THPT câu 5 trường như đã nêu trên và các em học sinh phổ thông của trường THPT Mường Quạ, huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An cho thấy sự cần thiết phải phát triển năng lực hợp tác trong quá trình dạy học Sinh học phổ thông.

Tuy nhiên hiện nay cách thức rèn luyện năng lực hợp tác cho học sinh phổ thông trong dạy học Sinh học phổ thông còn hạn chế, vì vậy trong thời gian tới cần có hướng dẫn cụ thể để Giáo viên có thể rèn luyện cho học sinh năng lực hợp tác trong quá trình dạy học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Quang Báo (2018), *Dạy học phát triển năng lực sinh học trung học phổ thông*, Nxb Đại học sư phạm
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*, Hà Nội.
3. Bộ GD và Đào tạo, *Tài liệu tập huấn: Dạy học và kiểm tra đánh giá kết quả học tập theo định hướng phát triển năng lực học sinh*, Hà Nội 2014
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2009), *Hướng dẫn thực hiện chuẩn kiến thức, kỹ năng trong chương trình giáo dục phổ thông môn Sinh học lớp 10*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
5. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2012), *Sách giáo khoa Sinh học 10*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
6. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2012), *Sách giáo viên Sinh học 10*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
7. Nguyễn Hữu Châu, Nguyễn Văn Cường, Trần Bá Hoàng, Nguyễn Bá Kim, Lâm Quang Thiệp (2007), *Đổi mới nội dung và phương pháp đào tạo giáo viên THCS*, Nxb Đại học sư phạm Hà Nội.
8. Nguyễn Lâm Dũng, Nguyễn Như Hiền, Vũ Văn Vụ (2006), *Tư liệu sinh học 10*, Nxb Giáo dục.
9. Phạm Minh Hạc (1986), *"Phương pháp tiếp cận hoạt động - nhân cách và lý luận chung về phương pháp dạy học"*. Tạp chí Nghiên cứu Giáo dục, tr. 13.
10. Trần Bá Hoàng, Trịnh Nguyên Giao (2002), *Đại cương phương pháp dạy học Sinh học*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
11. Lê Thị Thu Hiền (2015), *Đánh giá năng lực hợp tác của học sinh trong dạy học ở trường Trung học phổ thông*, Tạp chí giáo dục, số 360, kỳ 2, 6/2015, tr.19